

ΤΟ ΠΕΙΡΑΪΚΟ ΓΙΟΥΣΟΥΡΟΥΜ

Ἡ ἐξωραϊσμένη πλατεία Ἴπποδαμείας, γνωστὴ προπολεμικὰ μὲ τὴν ὄνομασία «Παλιατζίδικα» ἢ «Δημοπρατήριον», ἄρχισε ν' ἀποχτᾶ τελευταία τὴν παλιά της αἴγλη καὶ κίνηση καὶ νὰ μεταβάλλεται σὲ μιὰ τεράστια ὑπαίθρια κυριακάτικη ἀγορά, ἐφάμιλλη τοῦ ἀθηναϊκοῦ Γιουσουρούμ.

Ὅμως, ἐνῶ τὶς καθημερινὲς διατηρεῖ τὴν κλασικὴ καὶ παραδοσιακὴ τῆς μορφή καὶ τὰ γύρω παλαιοπωλεῖα, ἰδιαίτερα ἐκεῖνα τῶν ὁδῶν Ἀλιπέδου καὶ Σκυλίτση, πουλοῦν ἀποκλειστικὰ παλιά καὶ μεταχειρισμένα πράγματα, τὶς Κυριακὲς ἀλλάζει ὀλωσδιόλου ὄψη.

Ἡ πανταχοῦ παρούσα ρωμέϊκη ἀτσιδοσύνη καὶ ἡ ἀπληστη κερδοσκοπικὴ ἀρχὴ τοῦ «αρπα - κόλλα» συγκεντρώνει τὶς Κυριακὲς στὸν εἰδικὸ αὐτὸ πειραϊκὸ χῶρο, στὴν ἀνατολικὴ δηλαδὴ πλευρὰ τῆς πλατείας Ἴπποδαμείας καὶ στὸ στενοσόκκακο τῆς ὁδοῦ Ἀλιπέδου μέχρι τῆ γέφυρα Καλαμάκη, ἑκατοντάδες ἐπιχειρηματίες τοῦ ποδαριοῦ, πού διαλαλοῦν καὶ διαφημίζουν τὴν ἀμφίβολης ποέλευσης καὶ ποιότητος πραιμάτεια τους καὶ προσπαθοῦν νὰ πασάρουν στὴν πολύχρωμη πελατεία τὰ φύκια γιὰ μεταξωτὲς κορδέλλες. Πρόκειται γιὰ παρακατιανὰ **κ α ι ν ο ὑ ρ γ ι α** ἐμπορεύματα, ροῦχα, παπούτσια, κουβέρτες, κεντήματα, ρολόγια, κασσέτες, μαγνητόφωνα, κονσέρβες, κλουδιά μὲ πουλιὰ καὶ χίλια δυὸ ἄλλα εἶδη, πού, σὰν τέτοια, δὲν ἔχουν θέση σὲ μιὰ ἀγορά, χαρακτηριζόμενη «παλιατζίδικα».

Τί νὰ γίνεῖ ὁμως; Τὸ κλασικὸ παλαιοπωλεῖο δὲν ἔχει λόγο ὑπάρξεως σήμερα, γιὰτὶ ἄλλαξαν οἱ καιροὶ καὶ οἱ κοινωνικοοικονομικὲς δομὲς. Οἱ ἄνθρωποι ἀπόχτησαν, μαζὶ μὲ τὶς οἰκονομικὲς δυνατότητες, νέες συνήθειες καὶ προτιμήσεις, ἀλλιότικη νοοτροπία.

Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ παλαιοπώλη ἐξαφανίζεται σιγά - σιγά, γιὰτὶ εἶναι συνυφασμένο μὲ τὴ φτώχεια καὶ τὴν κακομοιριά. Ὁ γραφικὸς τύπος τοῦ παλιατζῆ — Ἀρμένη πρόσφυγα κατὰ κανόνα, μὲ ἀστεία προφορὰ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας — ἀντικαταστάθηκε σήμερα ἀπὸ τὸν πολὺγλωσσο καὶ κουλτουριάρη ἀντικέρ.

Κανεὶς δὲν ἀγοράζει πιά μεταχειρισμένα πράγματα, γιὰτὶ ἀπλούστατα, ἔχει τὶς δυνατότητες ν' ἀγοράσει καινούργια. Ποιὸς καταδέχεται νὰ φορέσει παλιὰ ροῦχα καὶ παπούτσια ἢ ν' ἀγοράσει μεταχειρισμένα ἐπιπλα; Αὐτὰ πού ἔχει δὲν προφτάνουν νὰ παλῶσουν, γιὰτὶ ἡ παντοδύναμη μόδα τὰ ἀχρηστεύει γρήγορα καὶ τὰ στέλνει στὸ πατάρι, στὴν ἀποθήκη καὶ στὸ σκουπιδοτενεχὲ τοῦ σπιτιοῦ.

Οἱ ἐλάχιστοι σημερινοὶ παλιατζῆδες ἔχουν γίνεῖ πολὺ ἐκλεκτικοὶ καὶ ἀκατάδεχτοι. Ἄν τὰ ἐπιπλα πού θέλεις νὰ ξεφορτωθεῖς ὅπως - ὅπως δὲν εἶναι ἀντίκες, τῆς ἐποχῆς τουλάχιστον τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' ἢ τῆς Μαρίας Ἀντουανέττας, σοῦ τὰ παίρνουν τζάμπα καὶ σοῦ ζητοῦν ἀθάδεστατα καὶ ἕνα πεντακοσάρικο γιὰ μεταφορικά.

Τὰ δίνεις ἀδιαμαρτύρητα, γιὰτὶ ἡ συμβία σου ἐπιμένει ν' ἀνανεώνει κάθε λίγο καὶ λιγάκι τὸ νοικοκυριὸ σας μὲ καινούργια, καλύτερα ἀπὸ τῆς ψηλομύτας γειτόνισσας.

Μόνο ἡ γριὰ μάνα δακρύζει γιὰ τὴν παλιὰ ντουλάπα καὶ τὰ κομοδίνα πού πε-

τιούνται, επειδή αυτή ξέρει με τί κόπους και στερήσεις αγοράστηκαν, για να συμ-
πληρώσουν τη φτωχική προίκα της.

— Άς γυρίσουμε όμως στο κύριο θέμα μας.

Κοντά στους κλασικούς παλιατζήδες που διατηρούν καταστήματα στις οδούς
‘Αλιπέδου και Δ. Ο. Σκυλίτση και το εμπόρευσμά τους αποτελείται πραγματικά ά-
πό παλιατσαρίες και χίλια δυο μεταχειρισμένα ανταλλαχτικά μηχανών, από καρ-
δοφάναρα μέχρι κάδρα της Γενοβέφας και τσίγκινες μπανιέρες, παρουσιάστηκε τα
δύο τελευταία χρόνια εκεί γύρω από την πλατεία ‘Ιπποδαμείας ολόκληρο λε-
φούσι από «παλιατζήδες της Κυριακής», που προσπαθεί ν’ αναστήσει και στον Πει-
ραιά το προπολεμικό φωνακλάδικο δημοπρατήριο, τύπου Γιουσουρούμι.

Κάτω από τα θλοσυρά και έχθρικά βλέμματα των ορθόδοξων μόνιμων παλια-
τζήδων, των αναγνωρισμένων μαίτρ του επαγγέλματος, απλώνουν την πραγματεία
τους οι κυριακάτικοι αυτοί παρείσακτοι μπρός στα κλασικά παλαιοπωλεία, πάνω σε
πρόχειρους πάγκους, σε καρτσάκια, χάμω στα πεζοδρόμια ή και στη μέση του
δρόμου και προσπαθούν με αυτοσχέδια και άπιθανα επιχειρήματα να τουμπάρουν
και τον πιο καχύποπτο και δισταχτικό πελάτη.

— Πάρτε κόσμε! Σώβρακα μπεμπιλίνο από διάλυση, για μωρά και ηλικιω-
μένους. Τζάμπα πράμα.

— Ένα κατοστάρικο οί κασσέτες της καψούρας και του ρεμπέτικου. Έδω ό
‘Αγγελόπουλος κι ό Φλωρινιώτης.

— Καναβούρι για τις καρδερίνες σας, κύριοι.

— Έδω οί γιαπωνέζικες κονσέρβες και τα μεταξωτά κιμονό. Νόστιμες κα-
βουρομάνες και μετάξι από πραγματικούς μεταξοσκούληκες!

‘Ο κόσμος, αγαθοί οικογενειάρχες με συνοδεία της γυναίκας και των παιδιών
τους, νεαρά ζευγάρια που έπιζητούν ευκαιρίες να συμπληρώσουν το νοικοκυριό τους,
έγχρωμοι άλλοδαποί, πλακαδόροι νεαροί, τσιγγάνες με αετήσιο μάτι και μακρύ χέ-
ρι, άργόσχολοι, περίεργοι, πορτοφολάδες και γέροι νοσταλγοί της προπολεμικής πα-
λιατζήδικης εποχής στριμώχνονται άσφυκτικά στη στενή και θορυβώδη οδό ‘Αλι-
πέδου, χαζεύουν και παζαρεύουν τα διάφορα έμπορεύματα και μπιχλιμιπίδια.

‘Ολοι φαίνονται να διασκεδάζουν με την κίνηση και σαβούρα του παζαριού.
‘Η πρώτη μικρή —στην πραγματικότητα άδανταδόρικη— συγκέντρωση γύρω από
ένα πάγκο τραβάει σαν μαγνήτης τους άφελείς και το σκάρτο έμπορεύμα γίνεται
άνάρπαστο στο άψε - σβύσε.

— Μή σπρώχνεστε, κύριοι. Ένας - ένας. Έχει για όλο τον κόσμο, φωνάζει
ένας μαυριδερός ‘Αγιοβαρβαρίτης γύφτος, έστω και αν γύρω από το καρτσάκι του
χαζεύουν τρεις κι ό κούκος. Ξέρει τί κάνει αυτός, αφού έχει σπουδάσει στην πιά-
τσα μάρκετινγκ και ψυχολογία του καταναλωτή.

Μιά άλλη κατηγορία πουλητάδων, που όπωσδήποτε δεν έχει θέση Κυριακά-
τικα σ’ ένα τέτοιο χώρο, είναι οί μικροπωλητές φρούτων, ζαρζαβατικών και διά-
φορων άλλων τροφίμων, ακόμη και ψαριών. Είναι αυτοί που μπασταρδεύουν το πει-
ραϊκό Γιουσουρούμι και το μετατρέπουν σε λαϊκή αγορά, απ’ αυτές που λειτουργ-
γούν τις καθημερινές σε διάφορες γειτονίες.

Καταστρατηγώντας την άργία της Κυριακής και έπωφελεύμενοι από το κλεί-
σιμο των κανονικών καταστημάτων, παρανομούν με την άνοχη της ‘Αστυνομίας και

πουλούν χωρίς κανένα έλεγχο είδη, που στην ουσία μπορείς να προμηθευτείς στις ίδιες τιμές από τον μπακάλη και μανάβη της γειτονιάς σου.

Η περιοχή της πλατείας Ίπποδαμείας τα κυριακάτικα πρωινά πλημμυρίζει ακόμη από τις γαργαλιστικές μυρωδιές των διάφορων υπαίθριων σουβλατζιδικών και ή τσίγκνα τους ανακατεύεται με τις αναθυμιάσεις των διερχόμενων τροχοφόρων. Τσίγκνα, θειάφι, μόλυβδος και κάθε είδους καυσαέρια φιλοτιμούνται να ύψωθούν, να συνενωθούν και να βοηθήσουν κατά το δυνατό στη διατυμπανιζόμενη από τους ειδικούς θερμοκρασιακή αναστροφή και στη δημιουργία του «νέφους», του νιόφερτου αυτού μπαμπούλα των κατοίκων της Αττικής.

Στις δυο το μεσημέρι ο κόσμος αρχίζει να διαλύεται, τα παλιατζιδικα κλείνουν, οι απόυλητη πραμάτεια φορτώνεται σε φορτηγάκια και το πειραϊκό Γιουσσυρούμι έρημώνεται. Καλήν αντίαμωση πάλι την άλλη Κυριακή.

Έξω από το παλιό ποδηλατάδικο των Κασσιμάτηδων ένας καθυστερημένος μικροπωλητής μαζεύει τα συμπράγκαλά του με τη συνοδεία λαϊκής μουσικής από κασσετόφωνο.

— Πάρε ό,τι θέλεις, παλιατζή...», τραγουδάει μελαγχολικά ο Στράτος Διονυσίου.

Τί να πάρει όμως «την σήμεραν ήμέραν» ένας παλιατζής, αφού προηγήθηκε ο αντικέρ και σάρωσε κάθε αξιόλογο αντικείμενο;

ΓΕΩΡΓ. ΤΕΤΡΑΚΩΜΙΤΗΣ